

Asia: VN/1646/2020

Lausuntopyyntö sosiaaliturvkomitean välimietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

1. Sosiaaliturvalainsäädännön yhtenäistäminen (välimietinnön ehdotukset 1 ja 2)1.1 Aiheuttavatko etuuksien erilaiset hakuajat ongelmia? Jos aiheuttavat, niin millaisia ja missä etuuksissa? Mitä mahdollisia vaikutuksia etuuksien hakuajojen yhtenäistämällä voisi olla?

Etenkin omillaan asuvilla opiskelijoilla erilaiset tuet ovat ensisijainen elinkeino. Tukien saamisen pitkittyessä opiskelija voi joutua suuriin ongelmiin ja pahimmassa tapauksessa jopa keskeyttämään opinnot.

Eri tukien eri mittaiset hakuajat, liitteet ja käsittelyajat ovat monimutkainen kokonaisuus, joiden viestimiseen tarvitaan selkeyttä. SAKKI kokee, että tukien yhtenäistämällä voi olla monia positiivisia vaikutuksia opiskelijoiden talouden turvaamiseksi, mutta mahdolliset uudistukset täytyy toteuttaa harkiten. On erityisen tärkeää, että mahdollisista muutoksista viestitään selkeästi ja saavutettavasti. Uudistuksia tehdessä viestinnässä voisi hyvin myös hyödyntää yhteistyötä oppilaitosten kanssa.

On myös tärkeää, että mahdolliset päätökset vastaavat opiskelijoiden todellista elämäntilannetta, eikä jokaiselle opiskelijalle automatisoida samaa tukea. Etenkin ammatillisia opintoja suorittavien opiskelijoiden elämäntilanteet saattavat erota paljon toisistaan.

1.2 Aiheuttavatko etuuksien erilaiset tulo- ja palkkakäsitteet ongelmia? Jos aiheuttavat, niin millaisia ja missä tilanteissa? Mitä mahdollisia vaikutuksia tulo- ja palkkakäsitteiden yhtenäistämällä voisi olla?

Tulo- ja palkkakäsitteiden yhteydessä, olisi erityisen hyvä avata selkeästi termistö. Monille opiskelijoille omien taloudellisten asioiden hoitaminen on uutta ja siihen kaivataan selkeää ohjeistusta. Koemme, että myös erilaiset tulorajat voivat hämmentää opiskelijoita, esim. yleisen asumistuen ja opintotuen suhteen se, mitä opiskelija saa tienata ilman vaikutusta tukiin, eroaa.

Opiskelijoille verotus ja tulon hankkiminen ovat monesti uusia asioita. Vajavaisilla tiedoilla voi pahimmassa tapauksessa päätyä takaisinperintätilanteisiin, jolloin seurauksena voi olla opintojen keskeytys tai vaikka asunnottomuus. Tulorajoissa ja verotettavissa ansiotuloissa pitäisi olla selkeästi ymmärrettävät ohjeet niiden ilmoittamisesta sekä siitä, miten tulot ja palkkiot vaikuttavat tukiin.

2. Toimeenpanon monimutkaisuus ja digitalisaation mahdollisuudet (välimietinnön ehdotukset 3 ja 4)2.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 3 valmistelussa?

Ennakoiva tukijärjestelmä tai etuusehdotus voisivat helpottaa opiskelijoiden toimeentulon turvaamista, mutta pelkästään automatisoitu palvelu ei riitä. Toisen asteen opiskelijoilla on keskenään erilaisia elämäntilanteita, jotka pitää pystyä ottamaan huomioon prosesseissa.

2.2 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 4 valmistelussa?

Digitalisaation esteettömyydestä pitää pitää tarkasti huolta. Uudistuksia tehdessä on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota myös siihen, tuleeko asiointiin tarvittaviin henkilöllisyyden todentamiseen tarvittaviin välineisiin (esim. nettipankkitunnuksiin / sähköiseen asiointiin) liittyviä kuluja. Mahdolliset kulut tulee ottaa huomioon, jotta voidaan turvata se, että asiointi on kaikille mahdollista. Alaikäisten opiskelijoiden kohdalla täytyy myös ottaa huomioon se, että mahdolliset nettipankkitunnukset ja tukien hakemisprosessit koskettavat niin alaikäisiä kuin heidän huoltajiaankin.

3. Työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet (välimietinnön ehdotukset 5, 6 ja 7)3.1 Onko eri etuuksia ja eläkkeitä koskevien lakien työkyvyttömyyden käsitteissä epätarkoituksenmukaisia eroja ja jos kyllä, niin millaisia?

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha ovat mielestämme tukimuotoina hyviä, mutta eivät palvele opiskelijoita niin hyvin kuin voisivat. Opiskelijat eivät ole oikeutettuja osasairauspäivärahaan, vaikka me näemme, että se voisi olla hyödyllistä. Osasairauspäivärahan mahdollistaminen voisi tukea opiskelijoita jatkamaan opintojaan edes osittain sekä samalla turvata opiskelijan taloudellista tilannetta. Sairastuneena opiskelijan menot saattavat olla suurempia kuin normaalisti, jolloin opintoetuudet eivät välttämättä riitä kattamaan todellisia kuluja.

Nykyisessä tukijärjestelmässä tuet ovat myös erillään toisistaan ja tukiin tarvittavat tiedot, liitteet ja lausunnot ovat monimutkainen kokonaisuus. Hankalassa elämäntilanteessa olevalle ihmiselle tukien hakeminen voi olla stressaavaa ja vaikeaa. Olisi ensiarvoisen tärkeää, että tukien käsittelystä viestitään selkeästi ja hakemiseen on tarjolla tukea.

3.2 Mitä muutoksia lainsäädäntöön (erityisesti etuus- ja palvelulainsäädäntö) tulisi tehdä, jotta lainsäädäntö tukisi työ- ja toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista sekä olemassa olevan työkyvyn hyödyntämistä?

Opiskelu sairauspäivärahalla tai osasairauspäivärahalla pitäisi mahdollistaa ilman rajoituksia ja siihen pitäisi kannustaa nykyistä enemmän. Tukien käsittelyaikoihin tulisi myös kiinnittää erityistä huomiota, opintotuki katkaistaan sairausloman alkaessa, mutta sairauspäivärahan käsittelyajat voivat venyä jopa kuukausiksi. Ei ole toivottavaa, että opiskelija joutuu turvautumaan toimeentulotukeen, jonka tarkoitus on olla viimesijainen tuki.

3.3 Komitea ehdottaa arvioitavaksi mahdollisuuksia liittää työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyviin etuuksiin kannustimia ja veloitteita osallistua palvelutarpeen arviointiin ja yhdessä asiakkaan kanssa sovittaviin palveluihin. Ehdotuksen mukaan palvelujen saatavuus ja saavutettavuus tulee huomioida. Mitä palveluja ehdotetun arvioinnin tulisi koskea?

Mahdolliset kannusteet ja erilaiset tuet sekä palvelutarpeen arvioinnit ovat mielestämme hyviä toimintatapoja, suhtaudumme positiivisesti näiden toimintatapojen kehittämiseen. Erityisesti kouluttautumiseen kannustaminen ja sopivaan/mielekkääseen koulutukseen ohjaamisen tulisi olla osa palveluita. Koemme kuitenkin myös, että tiukka velvoittaminen ei välttämättä palvele ja jokaisen asiakkaan tilannetta pitäisi pyrkiä kartoittamaan yksilöllisesti.

4. Työttömyysturva, työllisyyden edistäminen ja osittainen työllistyminen (välimietinnön ehdotukset 8 ja 9)4.1 Komitea ehdottaa, että työmarkkinatuen toimivuutta ja uudistamistarpeita selvitetään tilanteissa, joissa työmarkkinoille pääsy tai niille palaaminen on vaikeutunut. Mitä tilanteita ehdotetun selvityksen tulisi koskea?

SAKKI näkee, että koulutuksella on merkittävä rooli tässä. Tilanteessa, jossa työmarkkinoille pääsy tai niille palaaminen on vaikeutunut, voidaan täydentävällä koulutuksella edistää työpaikkojen ja työntekijöiden kohtaamista. Koemme, että järjestelmän tulisi kannustaa oman osaamisen kehittämiseen, opiskeluun ja ennen kaikkea aktivoitumiseen. Selvityksessä olisi hyvä tarkastella, voitaisiinko oppisopimuskoulutusta tai ammatillista kuntoutusta hyödyntää nykyistä paremmin. On myös ensiarvoisen tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että järjestelmä mahdollistaa taloudellisesti opiskelun kaikille.

5. Opiskelu ja osaamisen kehittäminen (välimietinnön ehdotukset 10, 11 ja 12)5.1 Komitea ehdottaa, että etuusjärjestelmän tulee tukea ihmisten jatkuvaa oppimista ja edistää osallistumisen tasa-arvoa. Miten etuusjärjestelmää tulisi uudistaa, jotta se parantaisi osallistumisen tasa-arvoa ja tukisi jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmän uudistamista?

Etuusjärjestelmää tulee uudistaa opintoetuuksien puolesta, niin, että taloudellisesti turvataan opiskelu kaikille jokaisessa elämäntilanteessa. Kun opiskeluun ei ole taloudellisia esteitä, turvataan myös se, että eri taustoista on mahdollisuuksia edetä opintojen suhteen haluamallaan uralla. Opintolainan vaikutuksia opiskelijoiden tulevaisuudelle tulisi myös tarkastella.

Nykytilanteessa esim. osatyökykyisenä, perheellisenä tai vähävaraisena opiskelu voi olla haastavaa toimeentulon puolesta. Uudelleen kouluttautuminen tulee myös tehdä taloudellisesti turvalliseksi vaihtoehdoksi kaikille, elämäntilanteesta tai iästä riippumatta. Muutokset järjestelmään voisivat aluksi tuottaa kustannuksia, mutta näkemyksemme mukaan se saattaisi edistää työllistymistä ja näin ollen pitkässä juoksussa vähentää myös kustannuksia.

5.2 Komitea katsoo, että koulutukseen hakeutumisen tulee olla ensisijaista vailla ammatillista tutkintoa oleville nuorille. Miten nuorten sosiaaliturvaa tulisi uudistaa, jotta etuus- ja palvelujärjestelmien monimutkaisuus ja niiden sisälle asetetut kannustimet eivät aiheuttaisi koulutuksen tai muiden palvelujen ulkopuolelle jäämistä tai jättäytymistä?

Sosiaaliturvan tulee kannustaa opiskelemaan, mielestämme sosiaaliturvan tason pitäisi enemmän palkita osaamisen kehittämisestä ja aktivoitumisesta paremmalla toimeentulolla. Nykytilanteessa yksilön tulotaso saattaa tippua paljonkin, jos siirtyy esimerkiksi toimeentulotuelta opintotuelle.

Näemme myös, että nuorten velvollisuus hakea koulutukseen on ajatuksena ymmärrettävä, mutta käytännössä usein toimimaton. Velvoite ei motivoi sellaista nuorta, jolla ei ole halua tai kykyä osallistua koulutukseen. Nuoria tulisikin kannustaa koulutukseen enemmän palveluiden ja ohjauksen kautta, kuin sanktioilla.

Tulottomina toimeentulotukea saavat nuoret ovat käytännössä usein työttömiä, mutta vailla työttömyysturvaa. Syynä tähän ovat alle 25-vuotiaille työttömille ja vailla ammatillista tutkintoa oleville nuorille työttömyysturvassa asetetut erityisehdot: nuorilla on tukea saadakseen velvollisuus hakeutua koulutukseen ja sen lisäksi pitkä viiden kuukauden odotusaika. Näin pitkä odotusaika on poikkeus, jota on hyvin vaikea perustella. Lisäksi se kohdistuu myös niihin nuoriin, jotka ovat toimineet sosiaaliturva- ja koulutusjärjestelmien asettamien odotusten kannalta "oikein". SAKKI yhtyy Allianssin esitykseen siitä, että odotusaika poistettaisiin.

On monella tapaa hyvä ja perusteltu ajatus, että nuoria kannustetaan opiskelemaan, mutta nykyinen koulutusjärjestelmä ja sen tukimuodot ovat hankalia. Opiskelija voi tarvita opintotuen lisäksi lainaa, yleistä asumistukea ja siltikin, voi olla mahdotonta selvittää elämisen menoista ilman opintojen ohessa tehtävän työn tuomaa toimeentuloa. Oppivelvollisilla tilanne on mielestämme erityisen ongelmallinen, alaikäiset nuoret velvoitetaan opiskelemaan, mutta samaan aikaan voi olla pakotettu velkaantumaan jo ennen 18 ikävuotta. Erityisesti opintolainan pitkäaikaisvaikutuksia tulee selvittää, käsityksemme mukaan opintolainan vaikutuksia esim. ensiasunnon ostoon, perheellistymiseen tai jatko-opinto mahdollisuuksiin ei ole juuri selvitetty.

5.3 Komitea ehdottaa selvitettäväksi edellytyksiä käynnistää opintotukijärjestelmän kokonaisuudistus. Millainen opintotukijärjestelmän uudistus tukisi opiskeluajan toimeentuloa, sujuvaa opiskelua, tavoiteajassa valmistumista ja opiskelijan hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta mielekästä opintopolkua?

Sosiaaliturvakomitean toimeksiannossa on linjattu, että uudistustyö tarkastelee myös muita, esimerkiksi opiskeluun liittyviä etuuksia. Myös SAKKin mielestä olisi oleellista, että välimietinnössä ehdotettu opintotuen kokonaisuudistus toteutettaisiin.

Niin sosiaaliturvaa kuin opintotukea uudistettaessa tulee ottaa huomioon, että tarvitsemme järjestelmän, joka tunnistaa opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet ja niihin liittyvät haasteet. Opiskelijoiden todelliset elämisen kulut tulee olla huomioitu opintotuen määrää arvioitaessa. Tilanne, jossa opiskelija on yhden lapsen huoltaja on taloudellisesti täysin erilainen, kuin tilanne, jossa opiskelija on viiden lapsen huoltaja. Siitäkin huolimatta nykyisessä järjestelmässä huoltajakorotus on lapsimäärästä riippumatta molemmille sama. Taloudelliseen tilanteeseen vaikuttaa myös mahdolliset terveydelliset kulut, asuminen, sijainti ja liikkumistavat.

Opiskelijoiden hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta riittävä toimeentulo ja turvattu talous on erityisen tärkeä elementti. Terveellinen ruoka ja liikunnallisuus tukevat oppimista, tulevaa työkykyä ja toisaalta myös, vaativat rahaa toteutuakseen.

Oppisopimusopiskelijoiden taloudellinen varmuus pitäisi myös taata mahdollisen opintotukilain kokonaisuudistuksen myötä. Nykytilassa pitkät oppisopimukset nostavat keskimääräisen opiskelijan tulotasoa, mutta lyhyet, muutaman kuukauden oppisopimukset katkaisevat oikeuden opintotukeen ja opiskeluhuoltoon, sekä saattavat aiheuttaa tilanteen, jossa opiskelija joutuu turvautumaan toimeentulotukeen. Tulorajat riittäisivät valvomaan myös oppisopimusopiskelijoiden oikeutta ja tarvetta opintotukeen.

Toivoisimme myös, että uudistuksessa kiinnitetään huomiota nykyisen järjestelmän sirpaloitumiseen. Sairastuminen, perheen perustaminen tai yhteisasuminen voivat kaikki vaikuttaa paljonkin opiskelijan toimeentuloon, toimeentulon tarpeeseen sekä sen ennakoitavuuteen. Muuttuvissa elämäntilanteissa vähävaraiselle opiskelijalle on erityisen hankalaa se, että tukien pitkät käsittelyajat voivat aiheuttaa pitkiäkin katkoja toimeentuloon. Ongelmia voi aiheutua myös, jos opiskelija itse ei voi ilman vanhempien lupaa tai tietoja hakea tarvitsemiaan tukia.

Pidämme myös alaikäisten velkaantumista opintolainan myötä ongelmallisena. Opintolainan pitkäaikaisvaikutuksia esimerkiksi perheen perustamiseen, ensiasunnon ostoon tai jatko-opintoihin hakeutumiseen pitäisi selvittää.

Mahdollisessa uudistuksessa tulisi kiinnittää huomiota siihen, että kannustetaan yksilöitä aktivoitumaan ja kartuttamaan osaamista, ilman että näistä koituu taloudellisia riskejä yksilölle itselleen.

6. Lasten ja perheiden sosiaaliturva (välimietinnön ehdotukset 13, 14 ja 15)6.1 Komitea ehdottaa työryhmän perustamista lapsilisän uudistamiseksi. Mitä lapsilisäjärjestelmän eri uudistusvaihtoehtojen valmistelussa ja arvioinnissa tulisi ottaa huomioon?

Lapsilisäjärjestelmän uudistamisessa tulee ottaa huomioon sen yhteensovittaminen opiskelun tukimuotojen kanssa. Oppivelvollisuus velvoittaa opiskelijoita jatkamaan opintojaan 18 ikävuoteen

saakka, mutta todellisuudessa nykyjärjestelmässä se voi aiheuttaa hankalia tilanteita perheille. Jos alaikäinen joutuu muuttamaan opiskelupaikan perässä, kustannukset perheelle voivat olla suuria ja huoltajilla on tietysti pääsääntöisesti elatusvelvollisuus. Olisikin tärkeää selvittää, millainen uudistus ja mitkä toimet palvelisivat erilaisissa tilanteissa olevia opiskelijoita suorittamaan opinnot, turvaisivat koko perheen taloudellisen tilanteen sekä vielä kannustaisivat muutosten yhteydessä suorittamaan opintoja.

6.2 Komitea ehdottaa lastenhoidon tukien järjestelmän uudistuksen käynnistämistä. Miten ja mistä lähtökohdista lastenhoidon tukien järjestelmää tulisi uudistaa?

Opiskelijoiden näkökulmasta joustavat hoitoajat ja turvattu taloudellinen tilanne helpottaisivat nykytilannetta paljon. Lähtökohtaisesti opetus tapahtuu virka-aikaan ja samalle ajalle tarjotaan myös varhaiskasvatuksen palveluita. Varhaiskasvatuksen maksujen suhteen tulotaso huomioidaan kyllä, mutta ongelmana on, ettei tunnisteta sitä että opiskelua pitäisi tapahtua myös opetusajan ulkopuolella ja, että toisinaan työelämässä oppiminen saattaa sisältää vuorotyötä.

Olisi hyvä selvittää lastenhoidon tukien järjestelmän uudistamista niin, että se palvelisi eri elämäntilanteissa olevia perheitä. Joissain tilanteissa taloudelliset mahdollisuudet voivat helpottaa arjen järjestämistä - jos esim. opiskelija on perheellinen, lastenhoito varhaiskasvatuksessa on mahdollista, mutta olisiko siihen mahdollisuutta yhdistää lähiomaisen lastenhoitoa taloudellisesti tuettuna? Nämä tilanteet olisivat hetkellisiä, mutta saattaisivat tukea opiskelijoiden opintojen suorittamista tavoiteajassa, opiskelijoiden jaksamista sekä sitä, että taloudellisesti on mahdollista opiskella vaikka olisikin jo perustanut perheen.

6.3 Vanhemmalla on vastuu lapsensa elatuksesta. Mitä muutoksia sosiaaliturva- tai muuhun lainsäädäntöön tulisi tehdä, jotta se tukisi vanhempien elatuskykyä?

Koulutuspoliittisten päätösten myötä ammatillisten oppilaitosten määrää on vähennetty merkittävästi. Tämä aiheuttaa sen, että yhä useampi oppivelvollinen voi joutua muuttamaan opintojen perässä pois huoltajien luota. Useamman asunnon kulut voivat myös aiheuttaa hankaluksia monille perheille.

Erityisesti näissä tilanteissa on tärkeää pitää kiinni siitä, että vanhempien mahdollinen tulotaso ei vaikuta kohtuuttomasti opiskelijan saamiin tukiin tulevaisuudessaan. Olisi myös hyvä selvittää, voisiko lapsilisää ja opintososiaalisia tukia yhdistellä ja tällä tavoin turvata paremmin mahdollisuuden opiskelijoiden taloudelliseen turvaan.

Opintotuen huoltajakorotuksessa pitäisi myös huomioida lasten lukumäärä ja perheen todelliset menot.

7. Asumismenot ja asumismenojen korvaaminen (välimietinnön ehdotus 16)7.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 16 edistämisessä? Mikä asia tai mitkä asiat on tärkeintä selvittää?

Välimietinnön asumislinjaukset ovat vielä pitkälti selvityksiä ja avoinna olevia kysymyksiä, joihin on siksi vaikeaa ottaa suoraan kantaa. SAKKI yhtyy Allianssin näkemykseen siitä, että yleisessä asumistuksessa on uudistustarpeita ja oleellista olisi selvittää ruokakuntakäsitteeseen liittyviä kysymyksiä.

Asumistukea tulisi yksilökohtaistaa, jotta se vastaisi paremmin nuorten ja opiskelijoiden erilaisiin elämäntilanteisiin. Nuoret ja opiskelijat muuttavat usein yhteen olosuhteiden johdosta ja harvemmin sillä ajatuksella, että he samalla yhdistäisivät taloutensa – mitä asumistuen ruokakuntakohtaisuus käytännössä olettaa. Onkin hyvä, että yhdeksi selvitettäväksi asiaksi on nostettu se, keiden halutaan jatkossa kuuluvan samaan ruokakuntaan. Myös nuorten käytännön asumiskokemuksista ja – näkemyksistä tulee saada lisää tietoa päätöksenteon tueksi: nyt aiheesta on käyty yhteiskunnallista keskustelua jo vuosia, mutta tutkimusta aiheesta ei ole juuri tehty.

On hyvä, että välimietinnössä linjataan yleisen asumistuen ja toimeentulotuen päällekkäisyydestä. Suuret asumismenot käytännössä ajavat monet turvautumaan toimeentulotukeen. Kun tavoitteena on toimeentulotuen tarpeen vähentäminen, on myös asumisen tukeminen otettava tarkasteluun mukaan.

Välimietinnössä linjataan myös arvioitavan, soveltuuko yleinen asumistuki eri tilanteissa olevien opiskelijoiden asumisen tukemiseen vai tulisiko opiskelijoilla olla erillinen tukimuoto. SAKKI näkee tärkeänä, että opiskelijoiden asumista tuetaan samasta järjestelmästä kuin kaikkien muidenkin asumista. Opiskelija-asuntoja ei riitä kaikille, ja opiskelijat kilpailevat pitkälti samoilla vuokramarkkinoilla kuin muutkin. Siksi myös tuen tason on syytä olla yhteneväinen.

SAKKI uskoo, että opiskeluaikana tehdyt panostukset ja turvaverkot toimeentuloon tuovat myös positiivisia seurauksia. Hyvinvointi ja mahdollisuudet lisääntyvät ja heijastuvat tulevaan työkykyyn. Opiskelijoiden asumistuesta leikkaaminen näkyisi mielestämme väistämättä niin opiskelijoiden hyvinvoinnissa, kuin valmistumisajoissa ja ammatillisessa osaamisessa.

8. Toimeentulotuki ja pitkäaikaisen toimeentulokitarpeen vähentäminen (välimietinnön ehdotukset 17 ja 18)8.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 17 ja 18 edistämisessä?

Ehdotuksen 17 osalta on oleellista huomioida, että toimeentulotuen roolia säännönmukaisesti perusturvaa täydentävänä muotona voidaan kaventaa lähinnä suuntaamalla katse ensisijaisiin etuuksiin. Ensisijaisten etuuksien tasoa parantamalla laskennallinen oikeus toimeentulotukeen vähentyisi. Samoin ensisijaisten etuuksien ehtoja korjaamalla yhä harvempi jäisi tulottomaksi ja vaille ensisijaisia etuuksia. Myös asumistuen rooli tulee tunnistaa. Nykyisin vajaa puolet perustoimeentulotuen menoista kohdentuu asumismenoihin.

Ehdotuksen 18 osalta tärkeintä on huomioida, että palveluita on tosiasiallisesti tarjolla. Palveluiden tulee olla yksilölle sopivia ja oikea-aikaisia. Esimerkiksi nuorten tulottomina toimeentulotukea saavien kohdalla taustalla on usein työvoimapolitiittinen sanktiointi. Sekään ei kuitenkaan nykyisellään tarkoita automaattisesti lupautta palveluista tai tuesta nuorelle.

8.2 Mitkä ovat keskeisimmät toimenpiteet, joilla pitkäaikaista toimeentulotuen tarvetta voidaan vähentää?

Sosiaaliturvajärjestelmän sisällä pitkäaikaista toimeentulotuen tarvetta voidaan vähentää lähinnä suuntaamalla katse kohti ensisijaisia etuuksia ja erityisesti niiden tasoa ja saamisen ehtoja sekä asumistukea. Etuuksien alhaisen tason vuoksi laskennallinen oikeus toimeentulotukeen syntyy monella. Lisäksi etuuksien saamisen ehtojen vuoksi osa jää kokonaan vaille ensisijaisia etuuksia. Nuorten kohdalla näin käy erityisesti työttömien kohdalla. Näitä ensisijaisten etuuksien valuvikoja tulisi siis korjata, jos ja kun viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta halutaan vähentää.

Jo mainittujen keinojen lisäksi, haluamme nostaa erityisesti opiskelijoiden ongelmakohtia. Opiskelijoiden toimeentulo voi olla hankalaa esim. kesäkuukausina tai oppisopimuksen / elämänmuutoksen myötä. Pitkät tauot toimeentulossa ja epävarmuus aiheuttavat paitsi taloudellista turvattomuutta, mutta vaikuttavat myös negatiivisesti opiskelijoiden opiskelukykyyn ja jaksamiseen. Tulevaisuuden työntekijöiden hyvinvointi on pitkällä tähtämellä investointi. Toisin sanoen, ensisijaisen etuuden tulisi turvata opiskelijan toimeentulo vuodenajasta riippumatta.

9. Etuus- ja palvelupolkujen toimivuus ja palvelujen tarjoaminen (välimietinnön ehdotukset 19, 20, 21, 22, 23, 24 ja 25)9.1 Miten työ- ja toimintakyvyn tukemista, seurantaa ja arviointia sekä työ- ja toimintakykyä tukevia palveluja tulisi vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollossa?

Työ- ja toimintakykyä tukiessa, seuratessa ja arvioitaessa tulee muistaa erityisesti koulutuksen merkitys. Kouluttautuminen, ammatillinen kuntoutus ja edes osa-aikainenkin opiskelu ovat mahdollisuuksia kiinnittää yksilö osaksi yhteiskuntaa, mahdollistaa osallisuus ja ennen kaikkea lisätä yksilön mahdollisuuksia työllistyä kun muu elämäntilanne sen mahdollistaa. Työ- ja toimintakykyä tukevia palveluita pohtiessa tulee myös huomioida täydennyskoulutus, lisäkoulutus sekä ammatillinen kuntoutus osana keinovalikoimaa.

9.2 Mitä tulisi ottaa huomioon valmisteltaessa A) monialaista asiakassuunnitelmaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä? B) työkyky- ja kuntoutuspalvelujen yhtenäistä tietopohjaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä? C) vastuutyöntekijä-mallia eniten tukea tarvitseville?

A) Yhteinen asiakassuunnitelma voi vahvistaa ja nopeuttaa eri toimijoiden välistä tiedonkulkua, tukea palveluiden koordinoitua sekä ehkäistä palveluiden pirstaleisuutta. Tällä hetkellä tiedonkulussa on haasteita, palvelut toimivat toisistaan irrallaan eikä kenelläkään ole kokonaiskuvaasi asiakkaan tilanteesta ja palveluista. Välimietinnön mukaan monialaisen asiakassuunnitelman yhtenä tarkoituksena on selkeyttää kokonaistilannetta asiakkaalle ja vahvistaa asiakkaan sitoutumista yhdessä asetettuihin tavoitteisiin. Erityisenä ryhmänä valmistelussa on huomioitava nuoret sekä

haavoittuvassa asemassa olevat osana työikäisiä, sillä palvelukokonaisuuden koordinoinnin tarpeet ovat heidän kohdallaan merkittäviä.

Asiakkaan näkökulmasta on huomioitava erityisesti prosessin asiakaslähtöisyys, suunnitelman selkokieliyys sekä tarvittava tuki. Huomiota tulee kiinnittää myös palveluntuottajien kuulemiseen osana prosessia ja selkeyttää, miten prosessissa hyödynnetään eri palveluntuottajien palveluiden aikana tehtyjä havaintoja ja laadittuja jatkosuunnitelmia.

Kuten välimietinnössäkkin todetaan, tärkeää on selkiyttää eri tahojen vastuut ja määrittää suunnitelman kokonaiskoordinaatiosta vastaava taho. Kokonaiskoordinoinnin kannalta erityisen tärkeää on nimetyn vastuutahon hahmottaa palvelujen väliset aukkokohdat ja moniperusteiset ongelmat, kuten päihde- ja mielenterveysongelmien yhteenkietoutuminen tai palveluiden monikielisuuden puutteet. Asiakkaan kokonaispalvelutilanteen arvioinnissa etsivän nuorisotyön kaltainen toimija on positioltaan ja asiantuntemukseltaan suositeltava yhteistyökumppani.

Koulutus tulee huomioida yhtenä mahdollisuutena monialaista asiakassuunnitelmaa luodessa, mutta erityisen tärkeää on, ettei nuoria ohjata vajavaisilla tietotaidoilla tai toimintakyvyllä vaativiin koulutuksiin.

B) Työkyky- ja kuntoutuspalvelujen yhtenäisen tietopohjan rakentaminen on tarkoituksenmukaista. Poikkihallinnollinen tietopohja voi mahdollistaa palvelupolkujen ja etuuksien seurannan ja koordinaation sekä niiden vaikuttavuuden seurannan ja arvioinnin. Tietopohjan tuottaman asiakastiedon turvallisesta käytöstä ja asiakkaan itsemääräämisoikeudesta tiedon omistajana on huolehdittava. Välimietinnössä todetaan, että kansallisesti yhtenäisten työ- ja toimintakykymittareiden valinta luo perustan työ- ja toimintakykyä kuvaavan tiedon tuottamiselle. Mittareissa tulee huomioida laaja-alaisesti sosiaalinen vahvistuminen arjenhallinnan, sosiaalisten taitojen, elämänhallinnan ja tavoitteellisuuden sekä opiskelu- ja työelämävalmiuksien vahvistumisen näkökulmista.

Mielestämme olisi myös tärkeää selvittää, voiko ammatillista kuntoutusta hyödyntää nykyistä enemmän.

C) Vastuutyöntekijä-mallin kehittäminen eniten tukea tarvitseville on tarkoituksenmukaista. Tarve on korostunut, kun palvelujärjestelmä ja sen osat ovat huomattavassa liikkeessä – uudet hyvinvointialueet ovat aloittaneet työnsä, ja työllisyyspalvelut ovat puolestaan siirtymässä kuntiin.

Tarvitsemme Suomeen uudenlaista, nykyisiä yhteiskuntarakenteita ja sosiaalista kysyntää vastaavaa työnkuvaa, jossa yhdistyy viranomaisvastuu, rinnalla kulkeva työote, aidosti monialainen verkostotyö sekä mahdollisuus yhteensovittaa etuuksia ja palveluita niin yksilöllisissä tilanteissa kuin organisaatioidenkin toiminnan tasolla. Vain näin voimme tehokkaasti tukea palvelupolkujen yhtenäisyyttä ja ehkäistä putoamista palvelujärjestelmän ulkopuolelle.

On selvää, että vastuutyöntekijä-mallin luominen edellyttää rahallista resursointia, sillä malliin kuuluvia tehtäviä ei voida siirtää millekään tällä hetkellä olemassa olevalle ammattiryhmälle – mallin mukaan toimittaisiin jo, mikäli lait, muut rakenteet ja rahoitusjärjestelyt sen vain mahdollistaisivat. Nuorten osalta tulee tarkastella, sopisiko uusi malli toteutettavaksi ja koordinoitavaksi Ohjaamosta (tai muusta nuorten monialaisen tuen yhteispalvelupisteeltä) käsin, jossa kokonaisvaltaiselle työskentelylle on olemassa joitakin valmiita edellytyksiä.

Vastuutyöntekijä-mallin suhde olemassa oleviin palveluihin ja ammattilaisiin on huomioitava: erityisesti tulee määritellä sen suhde etsivään nuorisotyöhön. Tosiasiallinen tilanne kuitenkin on, että kun vastuutyöntekijöitä tai case managereita ei ole ollut olemassa, on etsivästä nuorisotyöstä vaihkeasti monella paikkakunnalla tullut eräänlainen nuorten tuen ja turvan peruskivi tai perälauta. Nuoret ovat voineet palata kerta toisensa jälkeen takaisin etsivien luo hakemaan suuntaa, oltuaan välillä jakson jonkun palvelun asiakkaana. Toisaalta etsivästä nuorisotyöstä on paikoin muodostunut myös sellaisia varsinaisia tukipalveluita, joita nykylainsäädäntö ei tunnista.

Etsivä nuorisotyöntekijä ei voi olla uuden mallin tarkoittama vastuutyöntekijä, sillä kunnan hallintorakenteiden ja nuorisotyöllisten toimintamallien kautta hänellä ei ole juurikaan mahdollisuuksia vaikuttaa ratkaisevasti palvelujen järjestymiseen tai niissä tehtäviin päätöksiin. Vastuutyöntekijän yhteistyö etsivän nuorisotyön kanssa on kuitenkin olennaista, sillä on oletettavaa, että rinnalla kulkevat etsivät nuorisotyöntekijät ja vastuutyöntekijät tulevat toimimaan paljolti samojen nuorten kanssa. Yhteistyön paikat ja ammattilaisten roolit tulee siksi määritellä. Palvelujen koordinoimisen kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että vastuutyöntekijät olisivat hyvinvointialueen työntekijöitä. Heidän tehtävänsä voisi olla luontevaa liittää alueensa edustaminen kuntien lakisäätöissä nuorten ohjaus- ja palveluverkostoissa, joiden yhtenä tehtävänä on nimenomaan nuorten palveluiden koordinaation ja yhteistyön kehittäminen.

9.3 Mitä muuta tulisi ottaa huomioon alaluvun 5.10 ehdotusten edistämiseksi?

Työ- ja toimintakykyä arvioitaessa ja sen suhteen suunnitelmia tehdessä koulutus pitää nähdä aitona mahdollisuutena kiinnittää yksilö yhteiskuntaan, yhteisöön ja edistää yksilön mahdollisuuksia tulevaisuuden työelämässä. Esim. fyysisten toimintarajoitteiden vuoksi uudelleen kouluttautuminen

pitää olla taloudellisesti mahdollista, mutta siihen tulee myös kannustaa. Sairauseläkkeen ja toimeentulotuen tulee olla viimeisiä vaihtoehtoja.

10. Sosiaaliturvajärjestelmän kannustin- ja byrokraloukut (välimietinnön ehdotukset 26 ja 27)10.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 26 ja 27 osalta?

Nykytilanteessa erityisen nurinkurista on se, että yhteiskunnassamme on pulaa niin ammattiosaajista kuin korkeastikouluttautuneista, mutta kouluttautuminen on taloudellisesti riski. Opiskelija voi joutua velkaantumaan sekä venymään ääri rajoille, jotta saa riittävän toimeentulon opiskeluaikana. Opintososiaaliset etuudet eivät riitä kaikilla elämisen kuluihin ja se voi aiheuttaa kuormitusta. Myös työelämän, opintojen ja muun elämän yhteensovittaminen voi olla taloudellisesti välttämätöntä, mutta henkisesti ja fyysisesti raskasta. Tämä tilanne voi vaikuttaa myös negatiivisesti tulevaisuuden työkykyyn sekä osaamiseen.

Emme halua, että viimesijaisista etuuksista kuten toimeentulotuesta leikataan, mutta haluamme, että opiskelijoille turvataan taloudellinen mahdollisuus suorittaa opintonsa niin, että osaaminen tai toimintakyky eivät kärsi.

11. Asumis- ja työperusteinen sosiaaliturva ja kansainvälinen liikkuvuus (välimietinnön ehdotukset 28, 29 ja 30)11.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 28, 29 ja 30 edistämisessä?

-

12. Syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistäminen ja yhdistäminen ansioturva huomioiden (komitean esitys seuraavalle hallitukselle)

12.1 Komitea esittää syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistämistä ja yhdistämistä ansioturva huomioiden alaluvussa 6.1. Tarkoituksena on selkeyttää ja yksinkertaistaa vaiheittain etuusjärjestelmää ja sen toimeenpanoa sekä helpottaa siirtymistä etuudelta toiselle. Mitä hyötyjä ja haasteita perusturvaetuuksien yhtenäistämiseen ja yhdistämiseen voi liittyä?

SAKKI yhtyy Allianssin kommentteihin, joiden mukaan perusturvaetuuksien yhtenäistäminen ja yhdistäminen on toivottu suunta myös opiskelijoiden kannalta.

Välimietinnössä perusturvaetuuksien yhdistämistä on vasta luonnosteltu. Olisi tärkeää, että tässä yhteydessä varmistettaisiin, että nuoria ja opiskelijoita kohdellaan sosiaaliturvajärjestelmässä ja sitä uudistettaessa yhdenvertaisesti muihin väestöryhmiin nähden ja ikään perustuvat nuoria syrjivät elementit, kuten työttömyysturvan erilliset ehdot alle 25-vuotiaille, poistettaisiin.

Mikäli yhdistettyihin perusturvaetuuksiin tulee aktiivisuuskriteereitä, niiden tulee olla sellaisia, että nuorilla on tosiasiallinen mahdollisuus täyttää ne. Aktiivisuus tulee nuorten kohdalla ymmärtää laajasti. Nuorten pitkäaikaistyöttömien kohdalla korostuvat matala koulutustaso ja mielenterveysongelmat. Esimerkiksi mielenterveyspalveluihin osallistuminen olisi perusteltua laskea

aktiivisuudeksi. Samalla on huolehdittava, että palveluverkko vastaa tarpeisiin ja palveluita on aidosti saatavilla.

Palveluihin osallistumattomuuden sanktioiminen on kohtuutonta erityisesti tilanteissa, joissa palveluita ei tosiasiallisesti ole saatavilla. Tällä hetkellä ongelmana on usein se, että ihmiselle ei ole tarjolla mitään palvelua, johon hän toimintakykynsä puitteissa voisi osallistua. Lisäksi monet palvelut ovat maksullisia. Esimerkiksi kuntoutuspsykoterapia on monen tavoittamattomissa korkean omavastuuosuuden takia.

Kuten Allianssi, myös SAKKI on pettynyt siihen, että opintotuki puuttuu nyt yhdistettävien etuuksien listasta. Opiskelijoiden mukaan ottaminen olisi kuitenkin oleellista, sillä heidän velaton sosiaaliturvansa on merkittävästi muita perusturvaetuuksia alhaisemmalla tasolla. Olisi välttämätöntä saada jatkovalmistelussa edes kustannus- ja vaikutusarviot opiskelijoiden sosiaaliturvan sisällyttämisestä yhdenvertaisesti perusturvaetuuksien yhtenäistämiseen. SAKKI näkee, että yhtenäinen, ennakoitava ja riittävä tuki voisi toisaalta myös tuoda positiivisia vaikutuksia esimerkiksi nuorten aikuisten työkykyyn ja jaksamiseen.

Jos perusturvaetuuksien yhdistäminen saadaan tehtyä kunnolla, sillä voi olla merkittäviäkin hyötyjä niin saajien kuin toimeenpanijoiden näkökulmasta. Yksinkertaisempi ja ymmärrettävämpi järjestelmä voisi poistaa informaatioloukkuja sekä kenties myös vähentää sosiaaliturvan alikäyttöä. Haasteita taas voi syntyä, jos yhtenäistämistä ei syystä tai toisesta uskalleta tai kyetä viemään tarpeeksi pitkälle.

12.2 Mihin suuntaan perusturvaetuuksien yhtenäistämistä tulisi kehittääA) etuuksien ehtojen osalta?B) toimeenpanon osalta?

A) Etuuksien ehtojen osalta on oleellista tunnistaa, että nuorten elämään liittyy paljon nopeita siirtymiä, statuksen vaihdoksia ja niiden limittymisiä. Tällä hetkellä sosiaaliturvajärjestelmän byrokraatia- ja informaatioloukkujen vaikutus on nuorille merkittävä. Perusturvaetuuksien yhtenäistämisen yhteydessä tulee varmistaa, että etuusjärjestelmä huomio nuorten muuttuvat elämäntilanteet nykyistä paremmin eikä muodosta estettä tai tarpeettomasti vaikeuta siirtymiä.

On myös varsin tyypillistä, että nuoreen kohdistuu samanaikaisesti useampi sosiaalinen riski. Silloin olisi oleellista, että järjestelmä mukautuisi ihmisen tosiasialliseen elämäntilanteeseen nykyistä paremmin. Näin voitaisiin vähentää mahdollisten välinputoajien määrää.

Ennakoitavuuden tulee olla sosiaaliturvan saajan näkökulmasta nykyistä parempaa. Käytännössä tässä yhteydessä on tärkeää yhdenmukaistaa ainakin eri etuuksien tulokäsitteitä sekä maksatusajankohtia. SAKKI näkee, että myös käsittelyaikojen kohtuullisuuden tulee kiinnittää tulevaisuudessa enemmän huomiota.

B) Etuuksien hakemisprosessista tulee tehdä hakijan kannalta ymmärrettävämpää ja selkeämpää. Yksi keino tähän olisi ottaa käyttöön ennakoiva etuusehdotus, jonka myötä asiakas saisi tietoonsa kaikki ne etuudet, johon hän on oikeutettu.

Toimeenpanon suhteen on myös tärkeää, että tukien hakemisprosessiin on nuorille ja opiskelijoille riittävästi tukea ja apua tarjolla.

13. Ehdotusten priorisointi **13.1 Välimietinnössä on komitean 31 ehdotusta tuleville hallituksille. Mitä kolmea ehdotusta tulisi edistää ensimmäisenä ja miksi?**

Ehdotuksia 12 (opintotuen uudistaminen), 11 (nuorten sosiaaliturva, etuudet ja palvelut), ja 16 (yleisen asumistuen selvityskokonaisuus) tulisi priorisoida. Ilman nuoria ja opiskelijoita, meillä ei ole osajia työlle eikä yhteiskunnalle ole kehittäjiä. Siksi lähitulevaisuudessa nuorten ja opiskelijoiden osaaminen ja jaksaminen on hoidettava kuntoon.

14. Julkisen talouden kestävyys **14.1 Sosiaaliturvauudistuksessa tehtävät ratkaisut voivat joko vahvistaa tai heikentää julkista taloutta pitkällä aikavälillä. Komitea on linjannut, että uudistuksen tulee osaltaan varmistaa julkisen talouden kestävyys työllisyyttä ja väestön työ- ja toimintakykyä vahvistamalla. Tulisiko sosiaaliturvan uudistamisella tavoitella parannusta julkisen talouden kestävyteen pitkällä aikavälillä ja jos kyllä, niin miten?**

Suomessa on tällä hetkellä noin 60 000 syrjään jätettyä nuorta ja jopa joka neljäs nuori kärsii mielenterveyden häiriöistä. Olisikin ensiarvoisen tärkeää varmistaa, että uudistus vähentää nuorten syrjäytymistä. OECD on arvioinut mielenterveyden häiriöiden kustantavan Suomelle 11 miljardia euroa vuodessa. Valtiontalouden tarkastusvirasto on arvioinut yhden syrjäytyneen nuoren kustannukseksi 1,1 miljoonaa euroa elinkaaren aikana. Mikäli kehitys saadaan käännettyä nuorten syrjäytymisen ja mielenterveyden osalta, olisi sillä merkittäviä positiivisia vaikutuksia Suomen taloudelliseen tulevaisuuteen.

Nuorten toimintakyvyn ja osallisuuden vahvistaminen koulutuksen, ammatillisen kuntoutuksen ja paremman toimeentulon kautta toisi ehkä kuluja nyt, mutta voisi tuoda tulevaisuudessa merkittävät säästöt.

15. Komitean linjaukset toisen kauden työlle **15.1 Komitea on linjannut toisen kautensa työstä alaluvussa 6.2. Mikä luetelluista kokonaisuuksista on tärkein ja miksi?**

Luetelluissa kokonaisuuksissa on monta oleellista asiaa. Niistä nuorten kannalta oleellisin on lienee viimesijaisen sosiaaliturvan asema sosiaaliturvajärjestelmässä. Nuoret ovat ylikorostuneita toimeentulotuen saajissa. Tämä vaatii erityistä huomiota sosiaaliturvaa uudistettaessa, sillä toimeentulotuki on passivoiva. Saajan ei käytännössä kannata ottaa vastaan lyhyttäkään työtä, koska palkka leikataan lähes suoraan pois tuesta ja tulojen selvittäminen aiheuttaa katkoksia etuuden saamiseen. Ei ole yhteiskunnallisesti mielekäästä, että sosiaaliturvajärjestelmämme asettaa nuoret tilanteeseen, jossa ei taloudellisesti katsottuna kannata opiskella tai työllistyä työhön, jonka palkka on alle toimeentulotuen.

15.2 Mihin suuntaan lueteltuja kokonaisuuksia tulisi kehittää?

Kokonaisuuksia kehittäessä olisi tärkeä kiinnittää huomiota siihen, että opiskelusta ja oman osaamisen kehittämisestä muodossa missä hyvänsä, ei aiheutuisi sanktioita, vaan ennemmin kannustetaan opiskeluihin. Koulutuksella ja sitouttamalla yksilöt osaksi yhteiskuntaa saamme aikaan paitsi turvallisen ja toimivan yhteiskunnan, myös kestävämmän yhteiskuntarakenteen kannattelemaan hyvinvointivaltion ylläpidon kustannuksia.

16. Mitä muuta haluat todeta sosiaaliturvauudistuksesta?

Sosiaaliturvauudistusta ollaan ylipäätään tekemässä toimeentuloturva käyttäviä ihmisiä varten. Jotta tämä näkökulma säilyy kirkkaana, tulee heitä edustavien järjestöjen olla jatkossakin tiiviisti mukana uudistustyössä.

Kuten Allianssi, myös SAKKI haluaa kiittää siitä, että uudistusta on tehty poikkeuksellisen avoimesti. On tärkeää, että komitea halusi toteuttaa erillisen lasten ja nuorten kuulemisen uudistuksen tueksi. Tulevaisuudessa tarvitaan vielä erillinen nuorten aikuisten ja eri asteiden opiskelijoiden kuuleminen, jotta myös heidän eletty todellisuutensa ja sen haasteet saadaan päätöksenteon tueksi. Vain nuoret ja opiskelijat laajasti huomioimalla on mahdollista luoda sosiaaliturvajärjestelmä, joka vastaa myös tulevaisuuden tarpeisiin.

Tähänastinen työ kiteytyy nyt käsillä olevaan välimietintöön. On kuitenkin todettava, että uudistus olisi voinut edetä nopeamminkin. Välimietinnössä esitetään yhä lukuisten erilaisten selvitysten tekemistä. Selvitykset ovat tärkeitä ja uudistuksen tulee toki olla tietoperustainen, mutta olisi myös korkea aika siirtyä selvityksistä konkreettisempiin esityksiin. Suurin osa välimietinnön esityksistä on vielä sellaisella tasolla, josta on vaikea arvioida, miten ne lopulta tulevat vaikuttamaan sosiaaliturvan saajiin.

Välimietinnössä ei näy juuri ollenkaan ns. mielenterveyden kriisi, joka koskettaa erityisesti nuoria. Nuorten mielenterveys ja jaksaminen ovat huolestuttavalla tolalla. Nykyinen sosiaaliturvajärjestelmä ei kuitenkaan kovin hyvin tue esimerkiksi osittaisen työkyvyn hyödyntämistä. Toimeentulolla ja mielenterveydellä on yhteys, ja uudistuksella voidaan joko pahentaa mielenterveyden kriisiä tai edesauttaa sen ratkaisemista. Tämän täytyy olla työn seuraavassa vaiheessa suuremmassa fokuksessa. Myös ehdotusten mielenterveysvaikutuksia tulee arvioida osana päätöksentekoa.

Sosiaaliturvauudistuksessa tulee huomioida nuoret ja opiskelijat omina erityisryhminään. Nuoruus on lyhyt elämänvaihe, johon liittyy paljon siirtymiä: peruskoulusta toiselle asteelle, toiselta asteelta korkeakoulutukseen, vanhempien luota omaan asuntoon, opiskeluista työelämään. Koska nuoren elämään liittyy paljon nopeita siirtymiä, statusten vaihdoksia ja niiden limittymistä, sosiaaliturvajärjestelmän byrokraatialoukkujen ja informaatioloukkujen vaikutus nuorten arkeen on merkittävä. Nuorten työurat ovat tyyppillisesti lyhyitä ja katkonaisia eikä heille siksi ole juuri kertynyt varallisuutta. Tämä korostaa sosiaaliturvan merkitystä elämän nivelvaiheissa ja yllättävissä

tilanteissa. Nuoret ovat elämän siirtymävaiheissa hyvin riippuvaisia sosiaaliturvasta ja käyttävätkin verrattain paljon sosiaaliturvaetuuksia.

Uudistuksessa tulee purkaa byrokratia- ja kannustinloukkuja. Kaikenlaisten työ- ja opiskelumahdollisuuksien vastaanottamisen tulee olla nuorille mahdollista ja kannattavaa. Sosiaaliturvajärjestelmän tulee vastata paremmin työelämän epävarmuuteen ja tarjota turvaa yhtä lailla työuraansa aloitteleville, epätyypillisissä työsuhteissa oleville, osatyökykyisille ja yrittäjänä toimiville nuorille.

Toimeksiannossa on linjattu, että uudistus toteutetaan perusturvaa heikentämättä. Tästä on syytä pitää kiinni.

Lundmark Suvituuli
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry